

Sondnäring i nasogastrisk sond

Patientinformation

Innehåll

Vad är en nasogastrisk sond och varför får man det?.....	3
Vad ska jag göra om sonden ändrar läge?	4
Skötsel av nasogastrisk sond	4
Hur ofta ska jag byta min sond?	4
Kan jag få hjälp att hantera min sond?	4
Munvård	5
Information om sondnäringen	5
Får jag äta som vanligt samtidigt som jag har en sond?	6
Kan jag ta mina mediciner sonden?.....	6
Olika sätt att ta sondnäringen	6
Leverans och kostnader	8
Tillbehör, förvaring och hygien.....	8
Vägledning vid toleransproblem	10
Uppföljning	12

Vad är en nasogastrisk sond och varför får man det?

En nasogastrisk sond, eller bara sond som man ofta säger är en tunn mjuk slang som förs in genom näsan, ner i matstrupen och till magsäcken.

Att få en sond kan vara ett bra sätt att få i sig mat och dryck om man inte klarar av att äta via munnen. Vissa som får en sond kan inte äta alls via munnen, andra kan äta men orkar inte få i sig så mycket som de behöver.

För den som behöver sondnäring under en längre tid än 4–6 veckor bör man ta ställning till att operera in en gastrostomisonnd, det vill säga en slang direkt in i magsäcken via bukväggen. Alla kan dock inte få en sådan på grund av till exempel risker med att söva och/eller operera, då kan sond genom näsan användas under längre tid. Om du funderar på vad som gäller dig, ta upp frågan med din läkare, dietist eller kontaktsjuksköterska.

Det är viktigt att kontrollera sondens läge innan varje måltid!

För att sonden ska fungera på ett säkert sätt behöver du alltid kontrollera att den ligger på rätt plats innan du tar mat, medicin eller vätska i den. Detta genom att lyssna efter kurljud. Läget på sonden behöver kontrolleras inför varje användning. Om sonden av någon anledning har hamnat fel, till exempel i luftvägarna i stället för magsäcken kan det bli farligt att ge vätska eller mat genom den. Vätskan kan då hamna i lungorna vilket i sin tur kan leda till:

- Hosta eller svårigheter att andas
- Obehag eller smärta
- Lunginflammation

Att kontrollera sondens läge är en rutin som görs för din säkerhet. Den hjälper dig att vara helt säker på att sonden fungerar som den ska och att allt ni ger genom den hamnar i magsäcken- där det ska vara.

Om du ska sköta matningen i sonden själv så ska du få utbildning i hur du kontrollerar läget och hur du ska ta maten och sköta sonden.

Vad ska jag göra om sonden ändrar läge?

Hur brådskande det är att agera beror på om du har läkemedel som du måste ta i sonden och om du kan få i dig vätska på annat sätt. Om det är möjligt, sök sjukvården nästkommande vardag.

- Om sonden åker ut helt: sök akutmottagningen
- Om sonden åker in eller ut en bit och du inte får kurr ljud: avsluta pågående matning eller tillförsel av vatten/läkemedel direkt. Sök akutmottagningen

Om du fått information från din öppenvårdsmottagning att de kan sätta ny sond kontaktar du dem i första hand och in andra hand akutmottagningen.

Skötsel av nasogastrisk sond

Titta och känn efter på näsan och huden där sonden är fäst varje dag. Torka försiktigt ur eventuella sår. Byt platsen där du tejpar fast sonden på huden då och då för att undvika tryckskador. Om du får sår där sonden sitter och det inte hjälper att byta platsen du tejpar på och ändra läget på sonden, kontakta din öppenvårdsmottagning.

Hur ofta ska jag byta min sond?

Sonder finns i olika material som behöver bytas med olika intervall. Vanligt är ett byte varje månad. Du kan behöva byta tidigare än så om det blir stopp, om slangen går sönder eller om det blir beläggningar inuti slangen som gör det svårt att spruta in sondnäring och vatten.

Kan jag få hjälp att hantera min sond?

Om du behöver hjälp med att ta sondnäringen och sköta din sond kan du få hjälp av kommunens hemsjukvård. Ta upp att du behöver hjälp i samband med att du får sonden.

Munvård

Det är viktigt att fortsätta ta hand om din mun och dina tänder även när du har en nasogastrisk sond. Borsta tänderna två gånger om dagen i två minuter med flourtandkräm och mjuk tandborste. Det finns även munvårdspinnar med mjukt skumhuvud att köpa receptfritt på apotek som du kan använda till att torka ur eller rengöra munnen.

Information om sondnäringen

Sondnäring är specialtillverkad för att innehålla all energi och näring vi behöver. Det finns många olika typer av sondnäring, dietisten räknar ut vilken som passar dig bäst och hur mycket du behöver.

Kommer jag få i mig allt jag behöver via sondnäringen?

Dietisten räknar ut vilken sondnäring du ska få och anpassar den efter hur mycket energi och näring du behöver. Dietisten utvärderar regelbundet om ditt behov har förändrats och vid behov tas blodprover för att se om du behöver tillskott av några vitaminer eller mineraler.

Kommer jag gå upp eller ner i vikt nu när jag får sondnäring?

Hur din vikt förändras beror på hur mycket sondnäring du får och hur mycket energi din kropp förbrukar. När sondnäringen startas så sätter du tillsammans med dietisten ett mål med behandlingen, det kan vara antingen viktuppgång, viktnedgång eller att du ska stå still i vikt.

Får jag äta som vanligt samtidigt som jag har en sond?

Det beror på varför du har fått sondnäring och om du kan svälja på ett säkert sätt. Fråga din läkare, logoped eller dietist om du är osäker.

Kan jag ta mina mediciner sonden?

Det är olika för olika mediciner, vissa kan krossas och blandas med vatten, andra kan bytas mot brustablett, flytande eller plåster. När du får sonden behöver läkare ta ställning till om dina läkemedel kan tas i sond eller behöver bytas ut. När du får nya läkemedel behöver du berätta för din läkare att du tar dem via sond.

Om du själv ska ta dina mediciner i sonden så behöver du få information från sjuksköterska hur du ska göra. Tänk på att varje tablett ska krossas och ges för sig samt att du behöver spola med vatten mellan varje läkemedel. Kross för läkemedel kan du köpa på apotek.

Olika sätt att ta sondnäringen

Det finns flera olika sätt att ta sondnäringen på, ofta är det flera som kan fungera för dig och du kan då välja det du föredrar eller kombinera flera olika metoder.

Pumpmatning

En sondnäringspump används för att pumpa in maten. Den kan ställas in på olika hastigheter och på hur mycket sondnäring som behövs per måltid. Matning med pump passar för dig som behöver få maten långsamt eller som tycker det är enkelt att knappa in rätt mängd och hastighet på pumpen.

Hur får jag en pump?

Du får låna pumpen av Region Örebro län, den förskrivs som ett hjälpmedel till dig. Den avdelning på sjukhuset där du är efter att ha fått sonden ser till att du får med dig en pump när du lämnar sjukhuset. Om pumpen slutar fungera hör du av dig till dietisten, se sista sidan för telefonnummer.

Du kan ha pumpen och sondnäringsen på en droppställning som står på golvet eller sitter fast på din rullstol, rollator eller säng. Det finns också ett bordsstativ. Prata med dietisten om vad som kan passa dig.

Pumpmatning med ryggsäck

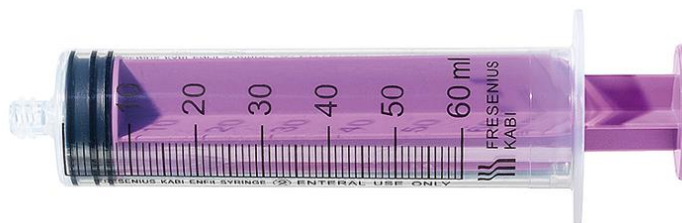
Pumpryggsäck är ett bra hjälpmedel för dig som är aktiv och måste få sondnäring under en stor del av dagen. Ryggsäcken kan också hängas på eventuell rullstol. Prata med din dietist om du tror du har användning för en ryggsäck.

Gravitationsmatning/droppmatning

Sondnäringsen hänger på en droppställning och rinner med hjälp av gravitationen genom sonden, du kan själv ställa in önskad hastighet med hjälp av en rullklämma på slangen.

Sprutmatning

Sondnäringsen sprutas in i sonden med hjälp av en spruta. Du använder samma spruta som man annars ger vatten och läkemedel med.

Leverans och kostnader

Sondnäring och alla tillbehör som behövs subventioneras av region Örebro län. Du betalar en avgift baserat på hur mycket sondnäring du behöver, avgiften ingår inte i högkostnadsskyddet.

- Hel nutrition 1500 kr per uttag som räcker i en månad (smakportioner eller sväljträning med vanlig mat kan förekomma)
- Halv nutrition 750 kr per uttag som räcker i en månad (sondnäring enbart som komplement till övrig mat)
- Kosttillägg 250 kr per uttag som räcker i en månad (enstaka näringsdrycker i sond)

Avgift för receptförnyelse tas ut enligt regionens taxa och ingår i högkostnadsskyddet. Produkterna levereras hem till dig eller till postutlämningsställe, du väljer själv leveransmetod när du beställer. Leveranskostnaden ingår i priset.

Du kan beställa flera uttag av mat åt gången, du kommer då få betala en egenavgift per uttag. Du betalar ingen egenavgift om du behöver beställa ett extra uttag med tillbehör. Tänk på att alltid ha ca 1 månads förbrukning av sondnäring och tillbehör i lager så att du undviker problem vid restnoteringar sondnäring försenade leveranser.

Tillbehör, förvaring och hygien

Tvätta händerna med tvål och vatten samt använd handsprit innan du börjar hantera sondnäring och tillbehör. Tillbehör till sondnäringen ska när förpackningen är bruten förvaras på en plats avsedd för livsmedelshantering, till exempel i ett kök, inte i ett hygienutrymme som till exempel ett badrum.

Sprutor

Sprutorna rymmer 60 ml och används för att ge vatten, eventuella läkemedel samt för att skölja igenom sond före och efter måltid. Om du har läkemedel som är svåra att spola rent efter behöver du också en spruta på 10 ml som ger ett högre tryck när du spolar med vatten i sonden.

Hur hanterar jag sprutorna?

Sprutorna kan oftast användas i en vecka. Byt spruta om den är trög, otät, repig eller missfärgad. Ta isär och diska sprutan med diskmedel och varmt vatten efter varje måltid. Låt den lufttorka utan att sätta ihop den. Förvara sprutan torrt och dammfritt. Om du är extra infektionskänslig kan du istället få engångssprutor, det bedöms av din läkare.

Aggregat

Aggregat kallas den långa slang som används för att koppla ihop din sond med sondnäringförpackningen. På aggregatet finns också en port för läkemedel. Aggregaten är en engångsprodukt, det betyder att du ska ta en ny slang till varje måltid. Om din sondnäring pågår under hela dagen eller dygnet byter du aggregat när du tar en ny påse sondnäring.

Hur ska jag förvara sondnäringen?

Öppnade förpackningar sondnäring förvaras i rumstemperatur. Bäst-före-datum finns på förpackningen. Öppnad förpackning har en hållbarhet på 24 timmar om den återförsluts och förvaras i kylskåp. Om du upplever obehag av att ta kylskåpskall sondnäring kan du ta fram den 30 minuter innan måltiden eller värma den försiktigt i vattenbad inför måltiden.

Vissa sondnäringförpackningar har ett skyddande membran i öppningen och kan förvaras öppnade i rumstemperatur, du får information om vad som gäller den sondnäring du använder i samband med förskrivning.

Vägledning vid toleransproblem

Illamående	<ul style="list-style-type: none">• Sänk hastigheten på sondnäringen.• Dela upp maten på fler och mindre måltider.• Se till att sondnäringen är rumstempererad.• Ta inte mer än 30 ml vatten före och efter måltid. Ta istället resterande mängd vatten mellan sondnäringens måltiderna.
Kräkningar	<ul style="list-style-type: none">• Sänk hastigheten på sondnäringen.• Ha en upprätt sittställning under tiden du får sondnäring• Dela upp maten på fler och mindre måltider.• Ta inte mer än 30 ml vatten före och efter måltid. Ta istället resterande mängd vatten mellan sondnäringens måltiderna.
Diarré	<ul style="list-style-type: none">• Lös avföring är normalt när du får sondnäring.• Om du får vattniga diarréer, testa att sänka hastigheten på sondnäringen.• Om du tar antibiotika är det vanligt med diarréer, du kan då kontakta din dietist och fråga om det är aktuellt för dig att använda probiotika för att hjälpa till att normalisera tarmfloran.• Vid omfattande diarréer kan du behöva använda vätskeersättning. Kontakta din läkare eller dietist för råd kring detta.

Vägledning vid toleransproblem

Hunger (utan viktnedgång)	<ul style="list-style-type: none">• Dela upp sondnäringen på fler måltider.• Öka mängden vätska du tar i samband med måltid.• Kontakta dietisten för diskussion om du kan byta till en sondnäring som har större volym
Hunger (med viktnedgång)	<ul style="list-style-type: none">• Kontakta dietisten för ny bedömning av hur mycket sondnäring du ska ta per dag.
Obehaglig mättnadskänsla	<ul style="list-style-type: none">• Dela upp maten på fler och mindre måltider.• Ta inte mer än 30 ml vatten före och efter måltid. Ta i stället resterande mängd vatten mellan sondnäringens måltiderna.
Förstoppning	<ul style="list-style-type: none">• Säkerställ att du tar ordinerad mängd vätska per dygn• Kontakta läkare för diskussion om stoppande läkemedel• Kontakta dietist för eventuellt byte av sondnäring.

Du är alltid välkommen att ringa dietisten för rådgivning vid komplikationer eller om du har frågor om din behandling.

Uppföljning

Du och dietisten gör tillsammans en plan för hur behandlingen ska följas upp. Hur tät kontakt ni har beror på dina behov. Uppföljningen kan ske både via telefon och via mottagningsbesök på sjukhuset. Du och dietisten behöver ha kontakt minst en gång per halvår för uppföljning och ny förskrivning.

Du är alltid välkommen att kontakta dietist innan planerad uppföljning om du har frågor kring din behandling eller din förskrivning.

Dietist: _____

Telefon: _____

Kontaksjuksköterska: _____

Telefon: _____

Beställ leverans av sondnäring och tillbehör

Du beställer själv uttag genom att kontakta Mediq Direct.

Beställ alltid i god tid! Ha en månads förbrukning i lager hemma för att undvika problem vid restnoteringar.

Telefonnummer till mediq: 031 388 92 00

Webshop: www.plus.mediq.se